

## Nr 212.

Ankom till riksdagens kansli den 18 juni 1942 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1942/43 till högre kommunala skolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner.*

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkterna 125 och 167 av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1942) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43

dels till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor ett förslagsanslag av 4,500,000 kronor;

dels till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor ett förslagsanslag av 3,800,000 kronor;

dels till Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor ett förslagsanslag av 2,250,000 kronor;

dels ock till Understöd till högre folkskolor ett förslagsanslag av 1,150,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 305, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 8 maj 1942, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att för budgetåret 1941/42 gällande grunder för avlöning åt lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor samt för statsbidrag till sådana skolor skola äga tillämpning jämväl för budgetåret 1942/43;

dels medgiva, att för budgetåret 1941/42 gällande grunder för provisorisk avlöningsförstärkning och provisoriskt dyrortstillägg åt vissa lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor skola äga tillämpning jämväl för budgetåret 1942/43;

dels till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 4,700,000 kronor;

dels till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 3,930,000 kronor;

*dels* till Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 2,275,000 kronor;

*dels ock* till Understöd till högre folkskolor för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 1,120,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

*dels* en inom första kammaren av herr *E. Sjödahl* väckt motion (I: 266), vari hemställts, att riksdagen måtte i anledning av propositionen nr 305 göra ett uttalande i överensstämmelse med vad i motionen anförts;

*dels* två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *R. Wagnsson m. fl.* (I: 267) och den andra inom andra kammaren av herr *U. R. Jacobson* (II: 388), vari hemställts, att riksdagen måtte uttala, att inrättande av ny högre folkskola bör kunna ifrågakomma i sådana fall, då särskilt starka skäl härför föreligga;

*dels ock* en inom andra kammaren av fröken *Kerstin Hesselgren* väckt motion (II: 391), vari hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslå att e. o. ämneslärare vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola, praktisk mellanskola eller högre folkskola, som under minst 5 år varit anställd med full tjänstgöring vid skolan, måtte kunna bibehållas vid tjänstgöring i denna skola till samma omfattning som under innevarande läsår, även om viss jämkning i så fall måste företagas i föreskrifterna angående uppdelning av klass i här omskrivna skolor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda, motionsvis gjorda yrkanden, hänvisas, i den mån desamma ej framgå av den nedan lämnade redogörelsen, till motionerna I: 266 och 267 samt II: 391.

## I. Anslag till de högre kommunala skolorna.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att de för innevarande budgetår gällande *provisoriska avlöningsbestämmelserna* skola erhålla fortsatt giltighet för budgetåret 1942/43. Departementschefen har erinrat, att 1941 års lärarlönesakkunniga framlagt förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna men framhållit, att beredningen inom finansdepartementet av detta ärende icke hunnit slutföras inom sådan tid, att förslag i ämnet kunnat föreläggas den nu församlade riksdagen.

Departementschefen har vidare förutsatt, att de för innevarande budgetår gällande *bespäringarbestämmelserna* för de högre kommunala skolorna skola tillämpas jämväl under budgetåret 1942/43, dock att den nuvarande spärren beträffande inrättande av nybörjaravdelningar borde upphävas.

Departementschefen har i detta sammanhang anfört:

Enligt ett år 1941 infört statsbidragsvillkor äger Kungl. Maj:t meddela beslut om indragning av kommunal flickskola, kommunal mellanskola, praktisk mellanskola och högre folkskola, vilken icke längre finnes fylla ett behov,

som står i skäligt förhållande till de av skolans verksamhet föranledda kostnaderna. Vid införandet av denna bestämmelse har förutsatts, att Kungl. Maj:t skulle äga meddela beslut om förflyttning av lärare vid indragen skola till annan högre kommunal skola. Enligt gällande avlöningsbestämmelser äger lärare vid dylik förflyttning erhålla ersättning för flyttningskostnad, för vilken ersättning statsbidrag utgår med samma procentsats, som gäller beträffande statsbidrag till lärares avlöning, d. v. s. med 78 procent. Fråga har emellertid uppkommit, om icke flyttningersättningen i dylikt fall bör helt gäldas av statsmedel. Då förflyttning i fall som här avses sker på grund av ett statsingripande för vinnade av besparingar, torde, därest riksdagen icke har något att däremot erinra, ersättning för flyttningskostnad få helt bestriidas av statsmedel. Utgifterna för ändamålet torde trots detta böra belasta vederbörande statsbidragsanslag.

Departementschefen har vidare berört frågan om *d y r t i d s k o m p e n s a t i o n f ö r t i m l ä r a r e*. 1940 års urtima riksdag hade, erinrar departementschefen, beslutit, att timlärararvodena vid statliga och kommunala läroanstalter, på vilka icke utgick vare sig rörligt tillägg eller annan dyrtidskompensation, skulle under vissa förutsättningar höjas med i runt tal 9 procent. Enligt vad som anfördes i en vid nämnda proposition fogad, i propositionen åberopad promemoria borde förhöjning av timlärararvode medgivnas endast sådana lärare, som hade läroanställningen till huvudsaklig sysselsättning och förvärvskälla och tillika vore mera fast anknutna till det statliga eller statsunderstödda undervisningsväsendet.

Departementschefen har erinrat, att chefen för finansdepartementet i propositionen nr 278 med förslag till folkskolans avlöningsreglemente tillstyrkt lärarlönesakkunnigas förslag, att timlärararvodena vid folkskoleväsendet från och med budgetåret 1942/43 skola göras enhetliga. Under hänvisning härtill har departementschefen i förevarande proposition anfört:

I överensstämmelse med den ståndpunkt som sålunda intagits får jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, förorda, att timlärararvodena även för lärarna vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folk- och småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda och för dövstumma, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte samt de tekniska läroverken göras enhetliga för samtliga timlärare. Efter samråd med chefen för handelsdepartementet får jag förorda, att så sker även beträffande timlärarna vid navigationsskolorna. Samma bör och förhållandet bliva beträffande timlärarna vid de högre kommunala skolorna.

Vid anmälan den 6 mars 1942 av frågorna om anslag för nästa budgetår till de allmänna läroverken och tekniska läroverk förordade jag (se propositionen 1942: 176 sid. 58 och 72), i anslutning till vad chefen för finansdepartementet i årets statsverksproposition anfört under rubriken För flera huvudtitlar gemensamma frågor, en uppräknig av de timlärararvoden, vilka enligt beslut av 1940 års urtima riksdag höjdes med omkring 9 procent, med ytterligare omkring 5 procent med lämplig avrundning uppåt. De timlärarsättningar, som framkomma vid tillämpning av denna grundsats, böra vid bifall till förslaget om enhetliga ersättningar bli gällande för samtliga ifrågakommande timlärare vid nu nämnda läroanstalter. Härigenom uppkommer

givetvis en viss merbelastning av de anslag för nästa budgetår till ifrågavarande skolor, beträffande vilka förslag redan framlagts för riksdagen. Någon omräkning av dessa anslag synes dock icke erforderlig. Härvid förutsätter jag emellertid, att, därest merbelastningen kommer att föranleda, att av riksdagen maximerade anslagsposter måste överskridas, Kungl. Maj:t skall äga medgiva sådant överskridande. För de högre kommunala skolornas vidkommande kan den sålunda förordade arvodesregleringen beräknas medföra höjningar av anslaget till kommunala flickskolor med cirka 45,000 kronor, anslaget till kommunala mellanskolor med cirka 50,000 kronor, anslaget till praktiska mellanskolor med cirka 17,000 kronor och anslaget till högre folkskolor med cirka 19,000 kronor.

I *motionerna I: 267 och II: 388* har anförts:

I proposition nr 154 till 1940 års riksdag förklarade sig departementschefen utgå ifrån, att tillstånd till upprättande av högre kommunala skolor tills vidare i allmänhet icke skulle av Kungl. Maj:t lämnas, dock att utbildning av yrkesbestämd högre folkskola till praktisk mellanskola borde kunna medgivas, om förutsättningarna för en dylik utbildning befunnits särskilt gynnsamma. Riksdagen förklarade sig kunna i huvudsak ansluta sig till departementschefens ståndpunkt i detta avseende. Av skäl, som i vissa motioner anförts, ansåg sig riksdagen likväl böra uttala, att utbildning av allmän högre folkskola till kommunal mellanskola syntes böra kunna ifrågakomma, då en dylik högre folkskola fyllde förutsättningarna härför och särskilda förhållanden, såsom exempelvis långt avstånd till närmaste läroverksort, kunde anföras till stöd för vidtagandet av utbildningen.

På grund av detta riksdagsuttalande hava vissa högre folkskolor under de gångna två åren kunnat ombildas till praktisk mellanskola eller kommunal mellanskola. Däremot har riksdagsuttalandet lagt hinder i vägen för inrättande av nya högre folkskolor, även då trängande behov härav syntes föreligga. Det är emellertid givet, att nu rådande krisförhållanden icke i längden böra sätta spärr för en eljest önskvärd och i många fall synnerligen behövlig utveckling av skolväsendet inom folkrika men på utbildningsmöjligheter vanlottade områden. Det bör därför beredas möjligheter att inrätta högre folkskola på sådana orter, som äro i särskilt behov av sådan skola. Sådant behov kan exempelvis föreligga, då ortens folkmängd är så stor, att en god lärjungerekrytering till den nya skolan är säkerställd, och då avståndet till närmast liggande högre skolor är så långt, att avsevärda svårigheter förefinnas för ortens ungdom att erhålla realskoleutbildning.

I *motionen I: 266* har erinrats, att sedan läsåret 1940/41 lärjungemaximum i realskolornas och de kommunala mellanskolornas högsta klasser vore höjt från 30 till 35 samt att till följd härav redan befintliga parallellavdelningar vid flyttning till högsta klassen måste sammanslås, därest lärjungeantalet i de sammanslagna klasserna icke komme att överstiga 35 (föret 30). Sålunda hade exempelvis klass 4 av kommunala mellanskolan i Göteborg läsåret 1941/42 omfattat 6 klassavdelningar mot 8 året föret och 9 året dessförinnan. Det vore klart, framhålles det, att lärjungarnas arbetsförhållanden och arbetsresultat bleve i hög grad försämrade genom dessa täta ombyten av både lärare och kamrater, särskilt som de stora avdelningarna redan i och för sig ökade

ansträngningarna för lärarna och minskade utbytet för lärarna. Det syntes av anförda skäl nödvändigt att för de större skolornas del, t. ex. de skolor som hade minst fem parallellavdelningar, genomföra någon uppmjukning av nu gällande bestämmelser. Det kunde ske efter följande linjer: Då antalet parallellavdelningar i näst högsta klassen vid en skola uppginge till minst fem, borde medgivas, att redan förut befintliga parallellavdelningar i högsta realskoleklassen skulle få bibehållas under förutsättning att minst 30 lärjungar komme på varje avdelning inom klassen, innan ny avdelning upprättades inom densamma.

I samma motion erinras även om att vid Göteborgs kommunala mellanskola från och med läsåret 1939/40 införts engelsk försökslinje. Härom anføres i motionen:

Denna har nu hunnit upp till tredje klassen och omfattar fem avdelningar i vardera klasserna 1 och 2 samt fyra avdelningar i klass 3. Redan innevarande läsår vållade engelska linjen svårigheter i klass 3 på grund av sammanslagning av avdelningar. Vid övergången till klass 4 nästa läsår komma dessa svårigheter att ytterligare ökas. Det kan bli nödvändigt att sammanföra eleverna till samklasser. Det måste dock anses mindre lämpligt att på detta åldersstadium till samläsning sammanföra i en avslutningsklass gossar och flickor, som förut under hela sin skoltid undervisats var för sig. Slutligen blir försöket med engelskan som begynnelsespråk genom dessa sammanslagningar och lärarbyten väsentligen spolierat. Försöket synes dock så pass värdefullt, att det bör genomföras på ett pedagogiskt försvarligt sätt.

Där av Kungl. Maj:t försöksundervisning i engelska föreskrivits, borde genom särskilda bestämmelser möjligheter beredas för denna försöksundervisnings genomförande. Detta skulle i detta fall innebära, att sammanslagning av tysk och engelsk linje icke skulle vara erforderlig, eller ock att sammanslagen avdelning måtte delas för att bereda särskild undervisning i tyska och engelska för vardera gruppen.

I båda fallen, framhåller motionären, kunde skolöverstyrelsen medgivas rätt att träffa avgörande efter framställning från vederbörande skola. Detta torde blott behöva ifrågakomma för ett litet antal skolor, därav knappast några allmänna läroverk, och skulle icke behöva röra sig om mer än en eller annan avdelning. En uppmjukning av bestämmelserna i ifrågavarande avseende skulle dock vara för vederbörande skolor av stort pedagogiskt värde, då därefter sammanslagning av klasser knappast skulle behöva ske under två på varandra följande år.

I *motionen II: 391* erinras, att 1940 års riksdag (skrivelsen nr 264) i samband med sitt beslut om genomförande av besparingsåtgärder vid de kommunala flickskolorna med anledning av i ämnet väckta motioner uttalat sig för vidtagande av särskilda åtgärder för beredande av fortsatt anställning inom undervisningsväsendet åt lärarinnor, vilka under minst 5 år varit anställda som ämneslärarinnor vid till kommunala flickskolor ombildade statsunderstödda enskilda flickskolor. Kungl. Maj:t hade utfärdat bestämmelser i enlighet med riksdagens uttalande. I motionen har vidare anförts:

Det synes rättvist, att denna alltjämt gällande undantagsbestämmelse för en grupp lärare vid de högre kommunala skolorna utvidgas att även gälla en annan liten grupp e. o. lärare vid kommunala flickskolor och kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor, vilka på grund av statliga restriktioner nu löpa risk att förlora sina tjänster. I annat fall kan det egendomliga inträffa att en lärare med 5 tjänsteår i privat statsunderstödd flickskola garanteras mot uppsägning skyddad e. o. befattning i kommunal flickskola, medan en i kommunal mellanskola anställd e. o. ämneslärare med 30 tjänsteterminer, därav 14 i den kommunala mellanskolan, där hon är anställd, mister sin tjänst.

De skärpta bestämmelserna rörande uppdelning av klass i parallellavdelningar ha redan berövat många e. o. ämneslärare deras tjänster. Av de 135 e. o. ämneslärartjänster, som år 1939 (i några fall senare) tilldelades skolorna, ha 25 (därav 13 vid kommunala flickskolor, 12 vid kommunala mellanskolor) måst vakanssättas utan vikarie. För närvarande riskera 15 e. o. ämneslärare, därav 9 med minst 5 tjänsteår vid den skola, där de äro anställda, att mista sina tjänster. Vid praktiska mellanskolor och högre folkskolor, vilka äro underkastade samma restriktionsåtgärder, komme det enligt skolöverstyrelsens beräkningar endast på sin höjd att bli fråga om ett fåtal e. o. ämneslärare med flerårig anställning, som löpa risk att förlora sina tjänster.

Sveriges flick- och samskolors lärarinneförbund har med anledning av dessa skärpta bestämmelser ingått till skolöverstyrelsen med hemställan att överstyrelsen ville vidtaga åtgärder för utredning av provisoriska bestämmelser av sådan innebörd, att uppdelning av årsklass i parallellavdelningar må vidtagas, även om villkoren för dylik uppdelning icke uppfyllas, därest indragning av parallellavdelning skulle föranleda uppsägning av en vid skolan anställd e. o. ämneslärare, som under minst 5 år varit anställd vid densamma.

Skolöverstyrelsen har, enligt vad i motionen upplyses, för sin del ansett lärarinneförbundets framställning synnerligen behjärtansvärd och hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1942 års riksdag att lämna sitt bifall till att bestämmelser i åsyftad riktning utfärdas. I den föreliggande propositionen hade denna fråga emellertid ej upptagits.

*Utskottet.*

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag, att de för högre kommunala skolor gällande provisoriska löne- och statsbidragsbestämmelserna skola äga fortsatt giltighet även för budgetåret 1942/43. Utskottet har icke heller funnit anledning till erinran mot departementschefens förslag rörande omreglering av timlärararvodena vid det statliga och högre kommunala skolväsendet eller beträffande ersättning i vissa fall för flyttningskostnad.

Departementschefen har förutsatt, att nu gällande besparingsbestämmelser för de högre kommunala läroanstalterna skola erhålla giltighet även för nästa budgetår, dock att den nuvarande spärren beträffande inrättande av nybörjaravdelningar borde upphävas. Beträffande sistnämnda fråga får utskottet erinra, att innevarande års riksdag för de allmänna läroverkens

vidkommande begränsat antalet nybörjaravdelningar till högst 535, d. v. s. i stort sett samma antal sådana avdelningar, som upprätthölls under läsåret 1939/40. Med hänsyn härtill får utskottet — i anslutning till nu gällande bestämmelser i ämnet — förorda, att nybörjaravdelningarnas antal inom envar av de vid det högre kommunala skolväsendet förekommande skolformerna ej må överstiga antalet sådana avdelningar under läsåret 1939/40, där ej annat föranledes av att skolor nyinrättats eller befinna sig under upprättande, eller eljest synnerliga skäl föreligga. I sistnämnda fall torde dock ökningen böra begränsas till sammanlagt högst fem avdelningar. I övrigt biträder utskottet departementschefens ifrågavarande förslag.

I motionerna I: 267 och II: 388 har yrkats, att riksdagen måtte uttala, att inrättande av ny högre folkskola bör kunna ifrågakomma i sådana fall, då särskilt starka skäl härför föreligga. Utskottet får med anledning härav framhålla, att det i motionerna omnämnda uttalandet av 1940 års lagtima riksdag enligt utskottets uppfattning icke torde utgöra hinder mot upprättande av nya högre kommunala skolor i fall, då mycket starka skäl förebärts härför. Med vad sålunda anförts torde ifrågavarande motioner få anses besvarade.

I motionen I: 266 har framställts ett yrkande av innebörd, att riksdagen skulle uttala sig för en uppmjukning av den år 1940 genomförda skärpningen av bestämmelserna angående sammanslagning av parallellavdelningar vid nedgång i lärjungeantalet. En sådan uppmjukning vore enligt vad i motionen framhålles påkallad framför allt inom skolor med särskilt stort antal parallellavdelningar samt vid läroanstalter, där försök påginge med engelska som begynnelsespråk. I dessa fall vore nämligen de olägenheter, som en sammanslagning av klasser medförde, särskilt framträdande. Motionären har ifrågasatt, att medgivande skulle lämnas till bibehållande av parallellavdelningarna i högsta klassen vid skolor med minst fem parallella linjer.

Utskottet finner uppenbara pedagogiska skäl tala för att resultatet av de vid vissa läroanstalter pågående försöken med engelska som begynnelsespråk icke bör äventyras genom ett alltför rigoröst tillämpande av reglerna om sammanslagning av parallella klasser. Kungl. Maj:t torde därför böra äga befogenhet att om så befinnes påkallat, efter prövning i varje särskilt fall vid läroanstalter, där försök av nyssnämnda slag pågå, medgiva en uppmjukning av ifrågavarande bestämmelser.

Vad motionärens förslag i övrigt beträffar är utskottet icke berett att utan närmare utredning i ämnet biträda detsamma. Andra utvägar än de av motionären antydda torde nämligen även kunna ifrågasättas för eliminerande av de genom nuvarande regler för klassammanslagningar uppkomna olägenheterna. I sådant avseende torde förslagsvis den vägen kunna beträdas, att redan förefintliga parallellavdelningar finge bibehållas vid

flyttning till näst högsta klassen, trots att elevantalets nedgång i och för sig skulle motivera en sammanslagning. Genom en sådan åtgärd skulle man i stort sett uppnå syftet att förhindra att vissa lärjungar i större realskolor och därmed jämförliga läroanstalter till följd av klassammanslagningar nödgas byta klass två år i rad, samtidigt som en dylik uppmjukning ur statsfinansiell synpunkt icke torde medföra så vittgående konsekvenser som ett realiserande av motionärens förslag. Utskottet förutsätter att förevarande spørsmål utredes genom Kungl. Maj:ts försorg, och att förslag i ämnet kan vara att emotse till 1943 års riksdag. Med vad sålunda anförts torde motionen I: 266 få anses besvarad.

I motionen II: 391 har påtalats de ogynnsamma verkningarna för vissa extra ordinarie lärare, som blivit en följd av de skärpta bestämmelserna om sammanslagning av parallellavdelningar, varigenom dylika lärare även med relativt lång tjänstgöringstid löpa risk att mista sina anställningar vid den skola där tjänstgöringen nu är förlagd. I motionen har vidare erinrats om en hos Kungl. Maj:t gjord framställning av samma innebörd som det i motionen gjorda yrkandet. Enligt vad utskottet inhämtat har Kungl. Maj:t genom beslut den 22 maj 1942 funnit nämnda framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Kungl. Maj:t torde därvid hava beaktat vad statskontoret i sitt i ärendet avgivna utlåtande anført. Statskontoret har i nämnda utlåtande erinrat, att enligt gällande bestämmelser utginge statsbidrag till avlöning åt lärare vid högre kommunala skolor endast om och i den mån lärarna befundes erforderliga för skolans verksamhet; skulle någon ordinarie eller extra ordinarie befattning bliva obehövlig, t. ex. genom nedläggande av parallellavdelning, skulle statsbidrag för lärarens avlöning icke vidare utgå. Av under sommaren 1939 gjorda framställningar angående inrättande av lärartjänster vid ifrågavarande skolor hade — erinrar statskontoret — framgått, att vid icke så få skolor behovet av lärarkrafter avsetts skola tillgodoses genom anställande enbart av ordinarie och extra ordinarie befattningshavare, vilket givetvis måst innebära bestämda risker för kommunerna. Under intryck härav hade Kungl. Maj:t också funnit anledning att i brev den 21 juli 1939 särskilt erinra om gällande grunder för statsbidrag. Trots detta och oaktat de redan då osäkra förhållandena hade tydligen skoldistriktet inrättat extra ordinarie befattningar i större utsträckning, än som kunde anses välbetänkt. Statskontoret har vidare framhållit, att det i motionen åberopade medgivandet av 1940 års riksdag uttryckligen begränsats till att avse fall, då statsunderstödda flickskolor kommunaliserats och svårigheter därigenom uppstått att bereda fortsatt anställning åt vissa lärarinnor. Under sådana omständigheter och då en utvidgad tillämpning av dispensbestämmelserna vid de högre kommunala skolorna kunde befaras medföra konsekvenser även vid övriga skolformer, syntes enligt statskontorets mening avgörande betänkligheter möta mot ett bifall till den gjorda framställningen.



De skäl, som av statskontoret anförts mot ett bifall till nämnda framställning, synas utskottet bärande. Utskottet anser sig därför icke kunna biträda det i motionen II: 391 gjorda yrkandet.

Utskottet tillstyrker att anslagen till ifrågavarande kommunala läroanstalter för budgetåret 1942/43 uppföras med av Kungl. Maj:t föreslagna belopp.

## II. Ersättning i vissa fall åt ledare av värntjänstutbildning.

Enligt meddelade bestämmelser utgår icke ersättning åt vederbörande skolas egna lärare, därest de tjänstgöra som ledare eller instruktörer vid utbildning i värntjänst.

*Skolöverstyrelsen* har emellertid hemställt, att bestämmelser måtte utfärdas om ersättning åt lärare vid tekniskt läroverk, vilken icke har full tjänstgöring och vilken förordnas som ledare eller instruktör vid värntjänstutbildning samt att föreskrifter måtte meddelas angående bestridande av resekostnader för ledare eller instruktör vid värntjänstövningar. Vid de tekniska läroverken finnes inga gymnastiklärare med full tjänstgöring utan endast lärare med en tjänstgöring av 3—18 veckotimmar. Vid värntjänstutbildningen måste emellertid gymnastiklärarna tjänstgöra upp till 42 veckotimmar utan ersättning för det ökade timantalet.

*Departementschefen* har i enlighet med förslag av allmänna lönenämnden och statskontoret förutsatt, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter prövning i varje särskilt fall, medgiva lärare ersättning för arbete med ledande av värntjänstövningar eller därav föranledda kostnader, då en tillämpning av gällande ersättningsregler skulle framstå såsom uppenbart obillig. Ersättning syntes icke böra utgå med högre belopp än som högst utginge till ledare eller instruktör, vilken icke vore lärare eller kommanderad militär befattningshavare, och borde utgå ur det anslag, varur lönekostnaderna för läraren bestredes.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i förevarande avseende anfört.

*Utskottet.*

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 391,

1. besluta, att för budgetåret 1941/42 gällande grunder för avlöning åt lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folk-

skolor samt för statsbidrag till sådana skolor skola äga tillämpning jämväl för budgetåret 1942/43;

2. medgiva, att för budgetåret 1941/42 gällande grunder för provisorisk avlöningsförstärkning och provisoriskt dyrtillägg åt vissa lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor skola äga tillämpning jämväl för budgetåret 1942/43;

3. till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 4,700,000 kronor;

4. till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 3,930,000 kronor;

5. till *Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 2,275,000 kronor;

6. till *Understöd till högre folkskolor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 1,120,000 kronor;

B. att motionerna I: 266 samt I: 267 och II: 388 må anses besvarade med vad utskottet i det föregående anfört.

Stockholm den 18 juni 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Pauli, Bernhard Nilsson, Sven Larsson, Heiding, Karl Magnusson, Bäcklund, Carlström, Gustaf Karlsson, Gustaf Iwar Andersson, Persson* i Skabersjö och *Emil Petersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Ward, Persson* i Tidaholm, *Andersson* i Södergård, *Mårtensson, Åqvist, Lundberg* i Hälsingborg, *Pettersson* i Dahl och *Eriksson* i Frägsta.